

با بسم الله الرحمن الرحيم
۱۸۰۰
۱۳۵۱/۱۰/۱۱

دانشگاه ملی ایران

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

رشته علوم اجتماعی

پایان نامه

برای دریافت درجه لیسانس

موضوع

بررسی اوضاع اجتماعی و اقتصادی روستای گسرنه پشته

براهناتی

استاد ارجمند جناب آقای دکتر اطم

نگارش

اسطخیل مرکباتی

سال تحصیلی ۵۲-۱۳۵۱

۱۸۰۰

فهرست مذكرجات

صفحه	مقدمه :
	فصل اول : اوضاع جغرافیائی
۱	ارتفاعات
۱	رودخانه
۳-۲	آب و هوا و غیره
۴	فصل دوم : سیما و نقشه
۶-۴	شکل معماری این خانه ها
۸-۷	محلات مختلف
۸	انحراف ارتفاعات و تطبیقاتی در سطح معماری خانه ها
	فصل سوم : بررسی
	ساختمان جمعیت
۹	جدول توزیع جمعیت
۱۰	جدول گروه سنی و هر سنی
	توزیع جمعیت روستای گرما پشته بتفکیک گروه های سنی و جنسی ۱۱
۱۲	
۱۴-۱۳	وضعیت زناشویی

۱۸۰

۱۶-۱۵	وضع ازدواج و صور (درون گروهی یا بیرون گروهی)
۱۷	حرکات جمعیت (ولادت - چلد زنی)
۱۸	باروری
۲۰-۱۹	ولادت
۲۱-۲۰	حرکات جمعیت در مکان
	تعداد مهاجرین
۲۳-۲۲	شغل مهاجرین - مدت اقامت - اثر ورود مهاجرین
	فصل چهارم: اوضاع اقتصادی
۲۵	اراضی قابل کشت و زیر کشت و جنس خاک
۲۶	ابزارکار (ماشین یا غیر ماشین)
۲۸-۲۷	اسلوب کشت و ریزی (اسلوب آبیاری)
۲۸	نوع دامپروری
۳۳-۳۲	نوع محصولات سبزی یا شتوی
۳۶-۳۴	راهها و نوع ارتباطات
۳۸-۳۶	بازارها
۳۹-۳۸	درآمد حاصل از محصولات کشاورزی

فصل پنجم: ساختن اجتماعس

۴۰-۴۱	روابط گروه ها
۴۲	تحرفات اجتماعی
۴۳-۴۵	نهاد های اجتماعی
۴۵-۵۶	وظایف خانوار فارووزی
۵۶-۵۷	بودجه خانوادگی
۵۸	صنایع دستی
۵۹	تقسیم کار در خانواره
۵۹-۶۲	تفریحات خانواره
	فرهنگ
۶۲-۶۷	وضع عمومی تعلیم و تربیت
	جدول شماره ۵ توزیع جمعیت از ۷ سال به بالا را
۶۷	بر حسب وضع سواد و تفکیک جنس
۶۸-۶۹	جدول توزیع جمعیت از ۷ سال به بالا
۷۰	جدول شماره ۷ توزیع افراد با سواد
۷۱	لهجه مورد تکلم
۷۲	اشعار و ترانه های محلی

۷۲-۷۳	ضرب المثل ها
۷۳	معتقدات
۷۴	اوهام و خرافات
۷۵-۷۴	آداب و رسوم
۷۶-۷۵	جشنها
۷۶	روحیات اهالی
۷۸-۷۷	نوع جرائم آنها
۷۹-۷۸	مذهب و نقش آن در زندگی اهالی
۷۹	چگونگی انتخاب کد خدا
۸۰	وضعیت ثبت اسناد و احوال
	فصل ششم: تا سیما تا جتماعی
۸۴-۸۱	بهداری- درمانگاه- دارو، ماما، طبیب
-۸۴	بیماری های رایج
۸۵	چگونگی از بین بردن زباله ها
۸۵	محل غسل و قبرستان
۸۶	وضع آب مشروب
	درآمد- وضع تصرف- اصلاحات ارضی شرکت تعاونی
۸۹-۸۷	

مقدمه :

در زندگی ده نشین تولید محدود و مصرف کم حلقه زنجیر بسته و در
این حال تعداد لن است که زندگی واحد معینی را در بر میگیرد . ولی همین
زندگی اقتصاد ی که از لحاظ سیر تحول در مراحل ابتدائی استقواها مشکلات
اجتماعی و روابط خوبهاوندی و طرز تفکر آداب و سنن جاری و مجموعه هم
آهنگ و مستحکم بوجود آورده است .

امروزه اقتصاد ماشینی و نحوه زندگی جدید اساس این تشکیلات قوی
اجتماعی را در گون میسازد . احتیاج بکالا های مصرفی جدید و تمایل با فراد
ده نشین به زندگی در شهرها و تسلط روز افزون واسطه های تجاری بازار پیش
خرید محصولا تکشاوری مسلطه و اقتدار شهرها در برابر هات می افزایش واز
قدرت و استقلال اقتصادی مردم ده نشین می ناهد و افراد ده نشین را
محتاج شهرها می سازد . در حقیقت هات که در گذشته از لحاظ اقتصادی
بر شهر مسلط بود نه بدلا تمام کورد رفوق عظیم شهر و اقتصاد شهری گشته است .
فقدان تجربه در کار کشاورزی و هم آشنائی با ترقیات فنی جدید وضع دشواری
برای مردم بوجود آورده است .

در جوامع امروزی برای انجام (اجرای) هر طرح اقتصادی یا -
اجتماعی الزاماً "بایستی" آن پیش برنامه داشته و برنامه‌ها نیز در صورتی اجرا میشد
توان با موفقیت خواسته بود که برنامه‌ها نیز مجهز به اطلاعات تکمیلی درباره -
برنامه مورد نظر باشد. بدست آوردن اطلاعات خوانی بایستی از طریق
تحقیق و بررسی اوضاع و احوال بطریق علمی موضوع مکان پذیراست .
در حال حاضر مردم کشورهای توسعه یافته مستقیم و غیرمستقیم وضع اقتصادی
و اجتماعی خویش را گذراند به خاطر موفقیت قطعی در اجرای برنامه‌ها ایشان
به تحقیق در زمینه‌های مختلف بهره‌اخذ و برای اینکار ناچارند نخست
اجتماع خود را بشناسند و از همین جا استمطاعات و تحقیقات اجتماعی
در اینگونه مسائل آشکار میگردد و انگیزه‌هایی که نگارنده در اینکار متوجه گردانید
و داشت تمایل به شناخت محیط اطراف محل زیست بود . چون امکانات
و اوضاع و احوال محلی درباره ده از نظر تحقیق مناسبتر از دیگر
ده است بر این بود لذا از مذکور باید بین منظور انتخاب و مدت . ۱ روز در این ده
بسربرد و اطلاعاتی که در این آوری بصورت کتاب حاضر تنظیم نمودم

باده گرماشسته از نظر جغرافیائی و طبیعی آشناسهم

قبل از پرداختن به موضوع مورد تحقیق بخاطر آشنائی خوانندگان

محترم باده گرماشسته بطور احوالی از اوضاع اجتماعی و جغرافیائی

مطالبی اشاره می‌نمایم .

ده گرماشسته ۶۱ خانوار و ۴ نفر جمعیت در ۱۰ کیلومتری جنوب

شرقی شهرستان شمسوار از توابع استان دوهوازندران قرار دارد . آب

و ده‌وای این قسمت بوی میاشد و زبان مردم آن محلی مازندرانی

می‌باشد و رود خاند لیسیم رود پسته رود آنرا مشروب میکند .

فصل اول

۱- جغرافیای طبیعی :

قره گراپشته با مساحتی برابر با $۱۳/۲$ هکتار جریب محلی که عمده‌الاً

محدود میگردد به دامنه قلعه گردن یا قولت شرقاً محدود میگردد و پسمه

رودخانه و لسم رود و سلیمان محله و جنوباً محدود میباشند به دامنه

برد ارم و غرباً محدود است به رود و مزارع خشک رود .

ارتفاعات : گراپشته فلاتی است که ارتفاع آن از سطح دریا

۵۰ متر میباشد که در داخل دیواره‌های با ارتفاع ۴۰۰ الی ۳۰۰ متر

محصور است و این ارتفاعات در قسمت‌های شمالی و شرقی و جنوبی قرار دارند .

رودخانه : اراضی این قریه موسیله در رودخانه مشروب میگردد

که مهارتند از ولم رود و پسمه رود .

ولم رود : این رود از مسافت بسیار در حدود ۲۵ کیلومتر سرچشمه

میگیرد و پس از طی رشته‌کوه‌های مختلف ناحیه سفلی این ده را مشروب میکند .

پسمه رود : این رود به موازات ولم رود البته با طول کمتر ناحیه علیا

این ده را مشروب میکند .

آب و هوا و غیره : فاصله این دهه تا دریای خزر بیش از ۱۰ کیلومتر نیست باین جهت دارای آب و هوای بحری میباشد ولی رشته کوهی با ارتفاع ۴۰۰ متر این ده را از دریا جدا میکند . این کوه در فاصله ۹ کیلومتری دریا قرار دارد که بافت جلوگیری مستقیم رطوبت دریا میشود . باین جهت هوای این ده در فصول مختلف بعلت کمی رطوبت کمی سردتر از ده مجاور آن میگردد .
و هوای چهار فصل باین صورت میباشد :

تابستان : همانطور که خواهیم گفت محصول کشاورزی این ده به بونج است در تابستان درجه حرارت حدود ۳۲ درجه میرسد و بعلت رطوبت هوای این بونج هوای بسیار سادی میباشد .

پائیز : در ناحیه خزر حدود یک ماه پائیز شباهت بسیاری به تابستان دارد ولی باین تفاوت که قدری بارش باران اضافه میگردد ولی باین تفاوت که باران در دست بارشهای گرم شبیه تابستان مواجه میشود و این بارانها برای نوهی از بونج که احتیاج به سرما دارند مساعد میباشد . ولی از طرفی به بونجهایی که در رشد مانند ضرر میزند که گاهی اوقات اگر باران در ناله دار باشد بونجها سیاه میشوند .

زمستان؛ هوای زمستان تمام ناحیه خزر سرد است ولی
بعلت رطوبت حاصله درجه حرارت زیاد پایین نی آید ولی این در بعلت
که قهلا^۱ گفتیم رسته کوهی آنرا از دریا جدا میکند. هوای سرد کوهستانی
بیشتر شامل آن میشود که بعضی از زمستانها بعلت ریزش برف افراد ده
برای نگاه داری گاوها و گوسفند هایشان به مشکل آذوقه دچار میشوند.
بهار؛ در این فصل که توأم با فعالیت کشاورزی همراه میباشد
هوا بسیار مساعد است بطوریکه افراد به راحتی میتوانند با مساعد بودن هوا
بکارهای کشاورزی خودشان بپردازند. باران در این فصل کم دیده میشود
ولی هر موقع که شروع به باریدن میکند زمان آن طولانی میباشد و اکثر اتم
بصورت رگبار میباشد.

فصل دوم

سیمان و نقشه

سبك معماری خانه‌ها : خانه‌های این دماکرا " امور نسبی بر

آن تاثیر گذاشته است. زیرا پسرد رحدود ملی کهد رخانه سازی می نماید و همیشه
دویاسه خانه پهلوی هم ساخته شده .

شکل معماری این خانه‌ها : در ابتدا بوسیله چوب ساخته میشده

و دارای دو اطاق و یک ایوان که ایوان اطاق تا پستان آن محسوب میگردد .

بعضی از این ساختمانها اطاقهایشان داخل هم میباشد و برای هر يك از

این اطاقها اهالی نامگذاری کردن که اطاق عقبی را (پستو) و اطاق جلوای

را (پیش خانه) میگویند که قبل از ایوان میباشد . شکل کل ساختمان بصورت

مستطیل میباشد . اطاق آن طول و عرضش طبق معمول 3×4 میباشد . در

داخل هر يك از اطاقها دیوارهایشان طاقچه‌های دارد که برای گذاردن

اثاثیه‌های مثل چراغ یا قند ان ویا نمکدان و مقداری اثاثیه کم حجم مورد استفاده

قرار میگردد و بر روی قسمت های دیگر دیوار بوسیله چوب که بصورت میخ

درآوردن میخکوبی کردن واز آویختن حوله لباس ویا آینه مورد عمل قرار

میدهند ولی این دو اطاق يك تفاوت با هم دارند که اطاق هفتی با پستو را برای خوابیدن استفاده میکنند ولی اطاق جلویی را (که پیش خانهاست) اطاق آشپزخانه قلمداد میکنند که در يك گوشه آن اجاقی قرار داده شده که اهالی آنرا (که چال) میگویند بوسیله سوزاندن همیزم و با زغال از آن استفاده میکنند و گاهی برنج یا خورشفت روی این اطاق ها می‌پزند .

شکل این اطاق ها بصورت مربعی است که يك ضلع ند ارد و ضخامت هر يك از ضلع های آن ۵ سانتی متر و ارتفاع آن ۰ . ۴ سانتی متر میباشد و همان قسمت ضلع ند ارد بطرف نشیمنگاه اطاق است .

کف ساختمان را با خاک که کمی از زمین بالا ترمیآوردند تشکیل میدهند و معمولاً روی این کف ها را بوسیله گدرس ماله میکشند که اهالی آنرا گلکار (گویند) .

دیوارهای کماز چوب چیده شده بوسیله گوله های گلی که توپاها که میباشد پر میکنند و سطح بیرون را صاف نمیکند ولی سطح داخل و ناحیه ایوان را بوسیله دست ماله میکشند و صاف میکنند و روی آنرا گلکار میکنند که همان (گل آب) که رنگش از گل اولیه سفید تر است .

الته کارهای اولیه خانه‌سازی می‌شود مردان وقتیه ظرف کاری

بهد زنان خانه می‌باشد . شیروانی این منزل‌ها بسته وسیله صورت می‌گیرد .

۱- شیروانی بصورت بسیار قدیمی تخته‌بسر می‌گفتند .

۲- شیروانی بوسیله (دسته) دسته باقی مانده از دروی پرنج که

پس از مدتی خشک می‌شود . که بطول ۴ تا ۵ سانتی متر می‌برند . بصورت

جاروی گلشی در می‌آورند . ولی با این تفاوت که جارواز نوك ساقه شالی درست

میشود ولی دست‌آزاده ساقه شالی .

۳- شیروانی با حلب که در حدود ۱۰ سال پیش تا حال مد شده و

امروزه خانه‌های شیروانی حلب دیده می‌شود .

شکل درب و پنجره : اگر اطاق ها تودرتیها باشد هر يك از اطاق ها

دارای يك درب جداگانه هستند ولی در گذشته پنجره وجود نداشته و

سوراخ های كوچك در هر سمت از دیوار گرفته میشد ، كشیب ها بوسیله پارچه

با (چادر شب) بسته میشده و این سوراخ ۳۰ × ۳۰ سانتی متر بوده ولی

ساختمان‌های که دارای پست‌ها پایین خانه بودند دارای يك درب هستند

با پیشرفت زمان اهالی این پنجره‌ها را بوسیله يك شیشه ۳۰ × ۲۰ که در

داخله یوارکار گذاشته بودند تفسیر ماهیت در وضع استقاره از روشنائی

منازل بکار بردن .

ولی خانه‌های امروزه باشیروانی‌های حلب اکثر " دارای پنجره‌های

بشکل پنجره‌های شهری در آمدند .

محلات مختلف : در این ده در محل منفك ومجاز از هم

وجود دارد .

۱- بالا گرما پشته یا جار گرما پشته .

۲- جبر گرما پشته یعنی پائین گرما پشته .

جار گرما پشته در قسمت جنوب شرقی واقع شده و قسمت علیا را

تشکیل میدهد ولی عامل طبیعی در آن بسیار دیده میشود مقدار از زمینهایش

قابل کفایت میباشد و بعضی از نقطه‌ها بعلت سیل واری برود خانه قابل استفاده

نیست . بهداشت اهالی هنوز بصورت کامل " امروزی نیست وضع شستشوی

لباس تفسیر نیافته و تقریبا " بشکل اولیه میباشد . بیشتر این مسافل متکسی

میگرد و باین موضوع که اهالی علاوه بر کشاورزی به دام داری هم توجه دارند .

جبر گرما پشته که قسمت شمالی و شمال غربی را تشکیل میدهد خانه‌های